

„ZLATOROG“ AND YORDAN YOVKOV'S RISE TO THE LITERARY PANTHEON (1920–1930)⁶⁹

Vladislav Dimitrov – Teacher

„St. Kliment Ohridski“ - Science and Mathematics High School, Silistra

Tel.: +359899040012

E-mail: vladoyd@abv.bg

Abstract: The article looks at how the literary journal *Zlatorog* helped elevate Yordan Yovkov to the Bulgarian literary canon in the 1920s. It focuses on Vladimir Vasilev's editorial approach and demonstrates how reviews, chronicles, and theatre criticism gradually shape Yovkov as both a stylistic example and a moral guide for Bulgarian prose. Through the stories “The Nap of the Kalmyk,” “Grandpa David,” and “The Song of the Wheels,” the study outlines a specific “Yovkov code.” This code reflects a lyrical-epic blend based on inner moral change, rhythm, and restraint. The reception of the plays “Albena” and “The Millionaire” shows that this code can be represented on stage using pauses, silence, and a shared perspective. Notes on translations, awards, and debates further create a bibliographical and institutional background that solidifies Yovkov as a top author. The article argues that *Zlatorog* does not simply “create” Yovkov; instead, it fosters a reading habit where text and criticism work together to make his recognition seem natural.

Keywords: Yordan Yovkov, *Zlatorog* journal, Bulgarian literary canon, interwar literature, reception and criticism, lyrical-epic synthesis, Vladimir Vasilev, ethical poetics.

ВЪВЕДЕНИЕ

В литературната сцена на България от двадесетте години на миналия век списание „Златорог“ не е само едно от литературните издания, а е среда, в която читателя може да „настрои“ себе си, критикът – конкретиката на езика си, а писателят – да получи поле за изява, ако наистина има заложен в себе си творчески потенциал. Под вещото ръководство на Владимир Василев – един от най-ерудитаните ни литературни критици – списанието съчетава възискателността на своя главен редактор и неговата, оказала се безпогрешна във времето – стратегия, които спояват новите лирика и проза с публиката и с литературните и културните институции на своето време. В този контекст Йордан Йовков се оказва не само „редовен“ автор, когото откриваме на страниците на списанието – той се превръща, или бива „превърнат“, в модел за читателя и в мерна единица за стил в българската проза. В периода между 1920 и 1930 година излизат три негови художествени текста – „Дрямката на Калмука“, „Дядо Давид“ и „Песента на колелетата“, а около тях започват да се появяват и натрупват с времето рецензии, бележки за получени в редакцията книги, прегледи, известия за преводи на други езици, за награди, дори и откриваме театрална критика за поставените на сцена „Албена“ и „Милионерът“. Количествено – в цифри, става въпрос за тринадесет критически текста и още тринадесет единици, откриваеми в редакционната хроника, включително международната рецепция. Качествено – говорим за координационна система, която ни насочва към едно и също твърдение: че “Йовковото“ е лирично-епически синтез, че то е мярка за етика и легендарна поетика в родната ни литература.

ИЗЛОЖЕНИЕ

За да можем да видим как точно функционира тази система, е редно да започнем с уточняване на спецификата на езика на самото списание. В програмната статия „Маршът на победата и на смъртта“, написана от самия главен редактор, се разпознава не реторическа патетика, а поетика, която преработва напрежението от войната в съзерцание и го превръща във вътрешен ритъм, а не

⁶⁹ Докладът е представен пред секция „Езикознание, литературознание, история и философия“ на 64-тата научна конференция на Русенския университет „Ангел Кънчев“ и Съюза на учените-Русе на 17 октомври 2025 година с оригинално заглавие на български език: „ЗЛАТОРОГ“ И ИЗДИГАНЕТО НА ЙОРДАН ЙОВКОВ В ЛИТЕРАТУРНИЯ ПАНТЕОН (1920-1930)

във високопарни декларации (Vasilev, V., 1920. "The March of Victory and of Death." Zlatorog, 1920, no. 1.). Този критически ключ се връща към първия от големите Йовкови разкази, който откриваме на страниците на „Златорог“ – „Дрямката на Калмука“. Разказът буквално може да „се слуша“ – сцените са подредени като застинали във времето кадри, между които откриваме погледи, тишина, паузи. Селото стои като „мълчалив съд“, а нравственото движение на героя е сподадено в кратки изречения, в „усмивки, които не стигат до очите“, в „сърце, което се свива“ – това са все знаци, на една вътрешна метаморфоза, а не на някаква външна, безсъдържателна поза (Yovkov, Y., 1922. "The Nap of the Kalmyk." Zlatorog, 1922, no. 1). И когато Владимир Василев твърди, че у Йордан Йовков „не риториката, а ритъмът носи смисъла“, критикът всъщност описва точно това: повратът идва в моментите на тишината. В „Дрямката на Калмука“ ключовата етика – милостта, идваща от дълбините на българската селската душа, не се изявява като имплицитно вмъкнато теза, а се открива в начина, по който общността „вижда“ настъпилото в героя „обръщане“ навътре. Изречението в текста е късо, елиптично, а ефектът от този похват идва в последствие – като нарочно неизречено продължение на мисълта на Йовков. Тук формулата на литературния критик от 1920 година се оказва само по себе си не заучен приложен към литературния текст шаблон, а се явява наименоване на вече действащ вътрешен механизъм.

Вторият текст на Йовков, който се появява на страниците на списанието – „Дядо Давид“ – е типичен пример за това, което Малчо Николов назовава в своята статия, посветена на повестта „Жетварят“, „лирически патос“, и „спокоен ход“ (Nikolov, M., 1920. "The Harvester, a Novella by Yordan Yovkov." Zlatorog, 1920, no. 3). Тук повествованието „напредва“ – онова знаменито „знаеше, но вървеше напред“ – и този ход не е просто композиционен похват, а форма на самата литературна етика. Виждаме, че „служенето“ – било то към земята, коня, дълга – се изобразява не чрез реторични върхове и патос, а чрез речта, в която няма гръмкост, а „има мярка“. Лирическото у Йовков тук отиваме чрез приложения тембър, показващ твърдост – изказа, макар и мек и плавен само по себе си, носи твърдост при решенията. Можем да открием и сцени, в които ръцете са „натежали от работа“, в очите, „които н отбягват труда“, в „простата дума, казана навреме“ – все изрази, демонстриращи моралната визия и подредба в света на автора. И когато Симеон Андреев през 1930 година обобщава формулата като „спокойно и тържествено шествие“, описанието вече ни се представя като ритъм от сцени, където изреченията, които ги описват, са „без барабан“ (Yovkov, Y., 1923. "Grandpa David." Zlatorog, 1923, no. 6).

Разказът „Песента на колелетата“, публикуван в кн.9-10 за 1924 година, добавя третия, привидно външен компонент – занаята – но той се оказва свързан със сърцевината на Йовковата визия за света. „Да бъде хубаво“ – четем в текста и това като че ли е естетически призив, но всъщност е отново свързан с морала на българския селянин императив, защото при него хубавото е и дисциплината на ръката, но и на съзнанието, то е синкретизъм между чувства и техника (Yovkov, Y., 1924. "The Song of the Wheels." Zlatorog, 1924, nos. 9–10). Тук повторенията – „колелата“, „чукът“, „челичените звуци“ се явяват тактове на една мелодия, в която любовта и работата са всъщност едно цяло, отразяващо синкретизма на битието. Когато героят докосва материалите, с които работи – дървото и метала – авторът използва лексеми като „притегли“, „измери“, „приглади“, от които ни лъхва топлота и отношение, а не се търси просто стилистичен ефект. Тук стилът – „от малцината българи със стил“ – както отбелязва Ал. Величков в бележките си за сборника „Последна радост“, не е украса, а техника на морала: красивото е всъщност вярното и истинното (Velichkov, Al., 1927. "Note on the Collection Last Joy." Zlatorog, 1927, nos. 5–6). Затова и легендарното, уловено от Г. Цанев като „нравствена матрица“, е съответно пък не просто фолклорна украса, а система за оценяване на поведението на героите. Самите сюжети пък се превръщат в „проби“ за милост, проявена към ближния, за ред, за мяра, за аршин, с които се мерят делата на хората Tsanev, G., 1927. "Article on "Old Mountain Legends." Zlatorog, 1927, no. 9, "Review").

Вниманието към ритъма на речта и случващото се във конкретната сцена или действие обясняват и „преносимостта“ на кода и в полето на театъра. В „Албена“, рецензирана от Владимир Василев в кн. 5 на списанието за 1929 година, напрежението не е всъщност в „интригата“, а в „раздвижената атмосфера“, в етическото звучене на репликите; общността гледа – същото онова гледане от „Дрямката на Калмука“, само че тук то е буквално, свързано със случващото се на

сцената: „очи от партера“, „очи от сцената“ (Vasilev, V., 1929. „Theatre and Art — on Albena (Y. Yovkov).“ Zlatorog, 1929, no. 5). „Албена“ се позиционира между вината и обаянието и точно това „между“ е познатото ни от прозата – създава се една амбивалентната среда, в която нито риториката, нито „съдът“ доминира, а мярката се търси в самия говор. За „Милионерът“ критическият език е друг – Ст. Янева го описва като „оживен диалог“, „жив, хубав език“, но той остава иманентен - в същността си не се променя и тук – т.е. пази верността към съдържания лиризм и към човешките такт и мяра, които откриваме и в „Дядо Давид“ и в „Песента на колелетата“ (Yaneva, St., 1930. „The Millionaire — a Comedy by Yordan Yovkov.“ Zlatorog, 1930, no. 2, „Review — Theatre and Art“). И когато в диалозите паузата функционира като аргумент, ние всъщност наблюдаваме същото: сцената само прави разпознаваем за повече от сетивата ни механизма за инкорпориране на етиката, която е присъща на прозата на Йовков.

Редакционният апарат на „Златорог“ прави тази вътрешна кохерентност публично видима и разпознаваема във времето. Рубриката „Получени в редакцията“ е на пръв поглед просто суха информация, но нейната систематичност упорито работи за канонизирането на образа на Йовков – по-конкретно - за библиографския скелет на този канон: „Йорданъ Йовковъ. Старопланински легенди. Изд. „Хемус“...“ (кн. 5–6, 1927, с. 257); следват „Вечери в Антимовския ханъ“ (кн. 4, 1928, с. 198), „Разкази. Томъ I“ (кн. 1, 1929), „Албена. Драма“ (кн. 3, 1930, с. 182; „Стр. 157. Ц. 50 л.“) и „Милионерът. Комедия“ (кн. 4, 1930, с. 266; „Стр. 157. Ц. 50 л.“), „Жетварът. Повесть. [Второ, съвсем преработено издание]“ (кн. 8–9, 1930).[12–14, 18–20] Държавното насърчение за „Последна радост“, макар и в статията да е в негативен контекст, (кн. 2–3, 1927, с. 130) прехвърля естетиката в институционална валидност; полемиките „Хулиганството в литературата ни“ (кн. 5–6, 1927, с. 237) и „Един професорски пасквил“ (кн. 10, 1927) също, макар и твърде епизодично в текстовете по отношение на достойнствата на текстовете на Йовков, осигуряват охраната на критериите за качество на литературата ни тъкмо когато шумът и „замърсяването“ са най-силни (Vasilev, V., 1927. „Hooliganism in Our Literature.“ Zlatorog, 1927, nos. 5–6; Vasilev, V., 1927. „A Professor's Pasquinade.“ Zlatorog, 1927, no. 10; „Literary Awards (1926).“ 1927. Zlatorog, 1927, nos. 2–3). Така книгите стават събития, събитията — аргументи, а аргументите се превръщат в навици на четене.

Международните бележки, които откриваме в списанието, не добавят „втори“ Йовков, а по-скоро уплътняват вече изградения образ на първия. В „Българската литература в Италия“ (кн.1 за 1929 г, стр. 54) Артуро Кронин е представен като читател, който настоява за „българския дух“, настоява за „стила, съдържанието, идеята“ и за „дивата, неукротима любов“, която превъплътява легендите в „малки драми, трагични любовни разкази“ („Bulgarian Literature in Italy (on Arturo Cronia's review of Old Mountain Legends).“ 1929. Zlatorog, 1929, no. 1, „Notes“). Немските преводи, за които се споменава в кн.4 за 1930 г., стр. 235, маркират разказите „Песента на колелетата“ и „Грехът на Иван Белин“ като текстови с „експортен“ потенциал, което съвсем не можем да отдадем на едната случайност – в творбите лиричното е в ритъма на повествованието, а епичното откриваме в мярката и в жеста (Review — German Translations of Yovkov (on 'The Sin of Ivan Belin' and 'The Song of the Wheels').“ 1930. Zlatorog, 1930, no. 4). Казимера Алберти, чиято думи четем на стр. 357 в кн. 9-10 за 1930 г., формулира разликата с от Елин Пелин: „физична“ срещу „метафизична“ дълбочина, като добавя и ключовото „тук не чувстваш врагове“ – само хора“ (Alberti, K., 1930. „Polish Responses to Our Literature.“ Zlatorog, 1930, nos. 8–9, „Notes“). Стоян Христов (също в „Бележки“ – кн.2 за 1930 г., стр. 124-125) в „Американско списание за български разказ (New York Herald Tribune Books)“ вписва Йовков в триадата „Елин Пелин – Йордан Йовков – Ангел Каралийчев“ с наблюдението, че „най-голям успех“ е постигнат „в драматичните легенди“, отбелязва още и че Йовков е „разказвателен талант по-широк“, че се откроява като „цветист лексик и стил“ (Hristov, St., 1930. „An American Magazine on the Bulgarian Short Story (New York Herald Tribune Books).“ Zlatorog, 1930, no. 2, „Notes“). Всички тези „външни“ гласове в своята същност корелират с „вътрешната“ диагноза за Йовков – мярка за правдата, легендарна етика, човешката амбивалентност.

Тук, за да се усети плътността на „Йовковия код“, е необходимо отново да се илюстрира това чрез открояването на няколко пасажа. Например в „Песента на колелетата“ късите изречения с глаголни ядра поддържат трудовия ритъм: „притегли, “измери“, „приглади“, „наостри“. Когато

героят казва или мисли „да бъде хубаво“, това не е просто вкус, каприз, които е неприщъ за героите на Йовков, а се явява своего рода обет за вяност – към материалите, с които работи майстора, към хората от общността, а не на последно място и към самия себе си (Yovkov, Y., 1924. „The Song of the Wheels.“ Zlatorog, 1924, nos. 9–10). В „Дядо Давид“ стойката на героя е прекършена, но спокойна: „знаеше... и пак вървеше напред“; в тази повтораемост отново откриваме вече споменатата морална устойчивост на индивида, която не се нуждае от лозунги и фанфари (Yovkov, Y., 1923. „Grandpa David.“ Zlatorog, 1923, no. 6). В „Дрямката на Калмука“ краткостта на изреченията внушават вина, а паузите – прошка; селото „гледа“, но не произнася фрази- нито пък присъди; човекът „сведе очи“, но това не значи, че капитулира. Имено тези моменти – „сведе очи“, „усмивка, която не стига до очите“, „нещо се сви“ – ориентират моралното действие към вътрешния, интимния свят на човека, пренасочват фокуса от вика към тишината (Yovkov, Y., 1922. „The Nap of the Kalmyk.“ Zlatorog, 1922, no. 1). Това са цитати – сцени, в които стилът на автора съвпада с неговата човешка етика – тук късите изречения, за които стана дума по-горе, се явяват и мярка за правдината.

За „Златорог“ като институция е важно да се разкаже и за начинът, по който списанието прави от критиката – общ, разпознавам език. Владимир Василев не е просто рецензент от тази гледна точка, той е редактор, който синхронизира тоновете, за да ги превърне в шедьовър: от програмното „Маршът на победата и на смъртта“ (1920 г.) до „От пет години насам“ (1928 г.) списанието създава специфичен речник: „хубави, ценни книги“, „сдържан лиризм“, раздвижена атмосфера“ – който речник различните рубрики в списанието повтарят в различни, но смислова сходни вариации, което насочва мисълта към прозрението, че тук можем да говорим за политика, гонеща определено цел, изпълнявана със смисъл (Vasilev, V., 1920. „The March of Victory and of Death.“ Zlatorog, 1920, no. 1; Vasilev, V., 1928. „For the Past Five Years (first article).“ Zlatorog, 1928, no. 4). Когато полемиките от 1927 г. („Хулиганството“, „Един професорски пасквил“) контрират „дневния шум“, те всъщност се явяват защитна стена, отбраняваща идеята, че литературните и критическите текстове трябва да се четат през „ритъм и мярка“, а не през лични прищевки или партийно очертани граници. И тъкмо защото това се случва, към 1930 г. езиковата норма вече е явна: в „Н. Райнов – строител на родната реч“ (Ст. П. Василев – кн. 10 за 1930 г. ,стр. 383) Йовков е вече „първостепенен“ – редом с Елин Пелин - и то не като прецедент, а като мярка за речта (Vasilev, St. P., 1930. „N. Raynov — Builder of the Native Speech.“ Zlatorog, 1930, no. 10). Канонът, прото казано, е превърнал се в навик код.

Обединяването на всички дотук упоменати линии – творби на Йовков, литературна критика, рецензии, хроника, преводи, театър – обяснява защо към края на 20-те години Йовков вече е издигнат, по съвсем естествен начин, защото в продължение на десетилетие един и същ код е бил „проверяван“ в различни среди и винаги се е оказвал идентичен и работещ. В прозата той е „тишината, която казва“; в театъра е „пауза. Която решава“; в бележките – „читателя, който разпознава“. Появилите се на страниците на списанието през разгледания период три разказа, не са просто публикации, те са тези – фигури: „Дрямката на Калмука“ изговаря милостта като вътрешно движение; „Дядо Давид“ – служенето като походка; „Песента на колелетата“ - занаята и любовта като ритъм. Около тях като концентрични кръгове застават думите на Николов (лиричен патос, спокоен ход), на Цанев (легендарното като морална матрица), на Андреев (епика на шествието), на Величков (стил и земя), на самия Василев (раздвижена атмосфера), на Янева (жив език, самостоятелна драматургия) – и от тази полифония се ражда устойчив, лесно разпознавам профил. А когато в края на десетилетието към този профил се прибавят и чуждите свидетелства, получените книги, бележките за преработени издания и споменатите награди, Йовков вече се е превърнал в публично разпознаваемо име.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В този смисъл списание „Златорог“ не „конституира“ Йовков в административния смисъл на думата, а сътворява най-трудното; навик на четене, в който текст и критика са в симбиоза – едното допълва другото. Затова и канонизацията изглежда естествена, а не наложена отвън. Ако една литература е общ език – не само книги, но и начини за разпознаването им, то годините от 1920 до 1930 ни показват как този език се изработва: първо като програма („поетически вид“ вместо риторика), после като корпус (трите разказа), после като критика (Николов, Цанев, Андреев), после

като хроника (получени книги), като преводи (Италия, Германия, Полша, САЩ), като сцена („Албена“, „Милионерът“) и накрая – като мяра за речта (Ст. П. Василев). И когато читателят отваря „Старопланински легенди“, той „чува“ не само гласа на един автор, а хор от потвърждения, който вече десет години му е показвал как да настрои душата си, за да чуе певица на Добруджа.

REFERENCES

- Alberti, K., 1930. “Polish Responses to Our Literature.” Zlatorog, 1930, nos. 8–9, “Notes”, 357 (**Оригинално заглавие:** Казимера Алберти. „Полски отзиви за нашата литература“. Златорог, 1930, кн. 8–9, „Бележки“, 357).
- “Bulgarian Literature in Italy (on Arturo Cronia’s review of Old Mountain Legends).” 1929. Zlatorog, 1929, no. 1, “Notes”, 54 (**Оригинално заглавие:** „Българската литература в Италия“ (за рецензията на Артуро Крония за Старопланински легенди). Златорог, 1929, кн. 1, „Бележки“, 54).
- Hristov, St., 1930. “An American Magazine on the Bulgarian Short Story (New York Herald Tribune Books).” Zlatorog, 1930, no. 2, “Notes”, 124–125 (**Оригинално заглавие:** Стоян Христов. „Американско списание за българския разказ (New York Herald Tribune Books)“. Златорог, 1930, кн. 2, „Бележки“, 124–125).
- “Literary Awards (1926).” 1927. Zlatorog, 1927, nos. 2–3, 130 (**Оригинално заглавие:** „Литературни награди (1926)“. Златорог, 1927, кн. 2–3, 130).
- Nikolov, M., 1920. “The Harvester, a Novella by Yordan Yovkov.” Zlatorog, 1920, no. 3, 274–275 (**Оригинално заглавие:** Малчо Николов. „Жетварят, повест от Йордан Йовков“. Златорог, 1920, кн. 3, 274–275).
- “Received by the Editorial Office — Albena (Y. Yovkov).” 1930. Zlatorog, 1930, no. 3, 182 (**Оригинално заглавие:** „Получени в редакцията — Албена (Й. Йовков)“. Златорог, 1930, кн. 3, 182).
- “Received by the Editorial Office — Evenings in the Antimovo Inn (Y. Yovkov).” 1928. Zlatorog, 1928, no. 4, 198 (**Оригинално заглавие:** „Получени в редакцията — Вечери в Антимовския хан (Й. Йовков)“. Златорог, 1928, кн. 4, 198).
- “Received by the Editorial Office — Old Mountain Legends (Y. Yovkov).” 1927. Zlatorog, 1927, nos. 5–6, 257 (**Оригинално заглавие:** „Получени в редакцията — Старопланински легенди (Й. Йовков)“. Златорог, 1927, кн. 5–6, 257).
- “Received by the Editorial Office — Stories. Vol. I (Y. Yovkov).” 1929. Zlatorog, 1929, no. 1, 60 (**Оригинално заглавие:** „Получени в редакцията — Разкази. Том I (Й. Йовков)“. Златорог, 1929, кн. 1, 60).
- “Received by the Editorial Office — The Harvester (Y. Yovkov, 2nd, revised ed.).” 1930. Zlatorog, 1930, nos. 8–9, 358 (**Оригинално заглавие:** „Получени в редакцията — Жетварят (Й. Йовков, 2-ро, прераб. изд.)“. Златорог, 1930, кн. 8–9, 358).
- “Received by the Editorial Office — The Millionaire (Y. Yovkov).” 1930. Zlatorog, 1930, no. 4, 266 (**Оригинално заглавие:** „Получени в редакцията — Милионерът (Й. Йовков)“. Златорог, 1930, кн. 4, 266).
- “Review — German Translations of Yovkov (on ‘The Sin of Ivan Belin’ and ‘The Song of the Wheels’).” 1930. Zlatorog, 1930, no. 4, 235 (**Оригинално заглавие:** „Преглед — Немски преводи на Йовков“ (за „Грехът на Иван Белин“ и „Песента на колелетата“). Златорог, 1930, кн. 4, 235).
- Tsanev, G., 1927. “Article on Old Mountain Legends.” Zlatorog, 1927, no. 9, “Review”, 391–392 (**Оригинално заглавие:** Георги Цанев. Статия за „Старопланински легенди“. Златорог, 1927, кн. 9, „Преглед“, 391–392).
- Vasilev, St. P., 1930. “N. Raynov — Builder of the Native Speech.” Zlatorog, 1930, no. 10, 383 (**Оригинално заглавие:** Ст. П. Василев. „Н. Райнов — Строител на родната реч“. Златорог, 1930, кн. 10, 383).
- Vasilev, V., 1920. “The March of Victory and of Death.” Zlatorog, 1920, no. 1, 46–58 (**Оригинално заглавие:** Владимир Василев. „Маршът на победата и на смъртта“. Златорог, 1920, кн. 1, с. 46–58).
- Vasilev, V., 1927. “Hooliganism in Our Literature.” Zlatorog, 1927, nos. 5–6, 237 (**Оригинално заглавие:** Владимир Василев. „Хулиганството в литературата ни“. Златорог, 1927, кн. 5–6, 237).

Vasilev, V., 1927. “A Professor’s Pasquinade.” Zlatorog, 1927, no. 10, 130 (**Оригинално заглавие:** Владимир Василев. „Един професорски пасквил“. Златорог, 1927, кн. 10, 130).

Vasilev, V., 1928. “For the Past Five Years (first article).” Zlatorog, 1928, no. 4, 171 (**Оригинално заглавие:** Владимир Василев. „От пет години насам (статия първа)“. Златорог, 1928, кн. 4, 171).

Vasilev, V., 1929. “Theatre and Art — on Albena (Y. Yovkov).” Zlatorog, 1929, no. 5, 258–262 (**Оригинално заглавие:** Владимир Василев. „Театър и изкуство“ — за „Албена“ (Й. Йовков). Златорог, 1929, кн. 5, 258–262).

Velichkov, Al., 1927. “Note on the Collection Last Joy.” Zlatorog, 1927, nos. 5–6, 272–275 (**Оригинално заглавие:** Ал. Величков. Бележка за сборника „Последна радост“. Златорог, 1927, кн. 5–6, 272–275).

Yaneva, St., 1930. “The Millionaire — a Comedy by Yordan Yovkov.” Zlatorog, 1930, no. 2, “Review — Theatre and Art”, 119–120 (**Оригинално заглавие:** Стела Янева. „Милионерът — комедия от Йордан Йовков“. Златорог, 1930, кн. 2, „Преглед — Театър и изкуство“, 119–120).

Yovkov, Y., 1922. “The Nap of the Kalmyk.” Zlatorog, 1922, no. 1, 1–14 (**Оригинално заглавие:** Йордан Йовков. „Дрямката/Сънят на Калмука“. Златорог, 1922, кн. 1, 1–14).

Yovkov, Y., 1923. “Grandpa David.” Zlatorog, 1923, no. 6, 334–357 (**Оригинално заглавие:** Йордан Йовков. „Дядо Давид“. Златорог, 1923, кн. 6, 334–357).

Yovkov, Y., 1924. “The Song of the Wheels.” Zlatorog, 1924, nos. 9–10, 446–457 (**Оригинално заглавие:** Йордан Йовков. „Песента на колелетата“. Златорог, 1924, кн. 9–10, 446–457).